

HUME Lab: Výzkumná infrastruktura pro podporu experimentálního výzkumu v sociálních a humanitních vědách

Eva Kundtová Klocová

HUME Lab je výzkumná infrastruktura, nacházející se na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (FF MU). Nejedná se o výzkumné centrum či výzkumný tým s vlastní specifickou výzkumnou agendou, ale o podpůrné pracoviště pro realizaci výzkumu za pomoci metodologie experimentu v humanitních a sociálních vědách. V rámci této metodologie a možností technického vybavení vytváří laboratoř podmínky a prostor pro realizaci nejrůznějších výzkumných projektů bez ohledu na obor či tematické zaměření výzkumu (Obr. 1). Služby laboratoře jsou k dispozici primárně výzkumníkům z FF MU, ale v různých formách je nabízíme i dalším zájemcům z celé univerzity i mimo ni. S vybavením a podporou HUME Labu tak v minulosti byly realizovány projekty, na kterých se podílel například CEITEC, VUT, či různé zahraniční týmy výzkumníků, obvykle ve spolupráci s někým z MU.

Obr. 1: Laboratorní prostory s posuvnými stěnami, které umožňují přizpůsobení specifickým potřebám výzkumů.

Každý výzkumný projekt žádající o podporu prochází posuzováním výzkumnou radou HUME Lab, orgánem složeným ze zástupců různých oborů s vlastní zkušeností s experimentálním výzkumem. Existence a činnost tohoto orgánu v mnohém reflektují několik důležitých principů činnosti a vize infrastruktury. Prvním z těchto principů je, že se nejedná o pouhou půjčovnu vybavení. Přestože výpůjčky přístrojů jsou jednou z nabízených služeb, vždy jsou doprovázeny odborným vyjádřením a doporučeními k projektu, sdílením dosavadních praktických zkušeností, i nabídkou zapojení se do komunity výzkumníků, kteří služeb využívají dlouhodoběji. Zastoupení různých tradičních oborů (pedagogika, psychologie, religionistika, anglistika) v radě zase ukazuje důraz na mezioborovou komunikaci a spolupráci. Interdisciplinarita není pro HUME Lab jen prázdným termínem. V rámci příprav i realizace projektů často dochází k vzájemnému propojování výzkumníků se společnými zájmy ať už

tematickými či metodologickými. V mnoha případech pak tento kontakt přerůstá do další spolupráce a realizace společných projektů.

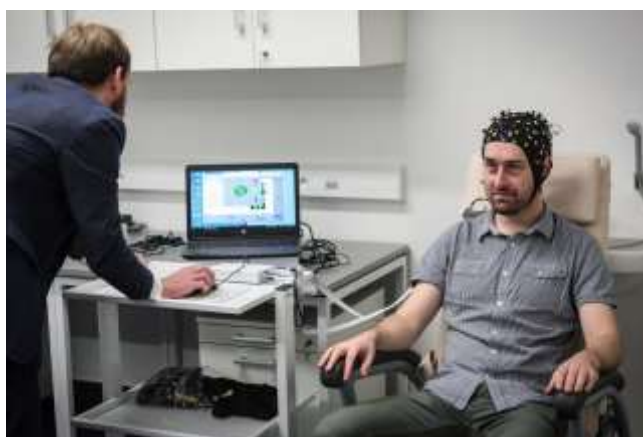
Důraz na interdisciplinaritu s sebou nese i velkou rozmanitost typů výzkumného vybavení a specifických výzkumných metodologií, které se infrastruktura snaží rozvíjet a podporovat. Početnou skupinu tvoří přístroje pro měření nejrůznějších fyziologických a neurofyziologických procesů, dále pak přístroje pro sledování pohybu očí – eye-tracking, vybavení pro sledování a zaznamenávání pohybu, sociálních interakcí nebo třeba změn teploty (Obr. 1-3). V poslední době také přibýlo vybavení pro virtuální realitu. Část přístrojů je určena i pro výzkum mimo laboratorní prostředí, pro účely terénních experimentů, přičemž terénem může být prostředí české školní třídy nebo třeba bolestivý náboženský rituál na Mauriciu. U mnohého vybavení proto není kladen až takový důraz na přesnost, jako spíše na použitelnost v nejrůznějších prostředích a podmínkách. V neposlední řadě také HUME Lab spravuje online platformu *Hypothesis*, která umožňuje širokou škálu experimentů a výzkumů – od kartografie až po diagnostické testování.

Obr. 2: Eye-trackingové brýle slouží k zaznamenávání očních pohybů během pohybu, interakcí s lidmi i s přirozeným prostředím.

Obr. 3: Přenosné přístroje pro zaznamenávání fyziologických procesů a mapování sociálních interakcí jsou vhodné především pro terénní výzkum.

Obr. 4: Mezi vybavení laboratoře patří také přístroje pro funkční neuroobrazování jako například fNIRS (functional near-infrared spectroscopy).

Co se uživatelů laboratoře týče, vítán je každý se zájmem o experimentální výzkum v humanitních a sociálních vědách. Nezáleží na dosavadní zkušenosti s tímto typem výzkumu, technické zdatnosti ani na akademické pozici, studentský výzkum a zapojení studentů do projektů jiných výzkumníků je důležitou součástí provozu a fungování laboratoře.

Organizaci a vedení pracoviště a koordinaci výzkumných projektů má na starosti Eva Kundtová Klocová, která je zároveň sama součástí výzkumného týmu LEVYNA (Laborať pro experimentální studium náboženství). Kombinace vlastního výzkumu a odborné technické podpory se týká také Zuzany Juříkové, která je zodpovědná za podporu a rozvoj výzkumu v oblasti eye-trackingu. Kromě konzultací výzkumných projektů vyučuje specializované kurzy zaměřené na tuto metodologii a organizuje setkání a workshopy se zahraničními i domácími eye-trackingovými odborníky. O obecnou technickou a organizační podporu se starají Zdeněk Záhora a Petr Čučka (které HUME Lab sdílí s pracovištěm Centra informačních technologií FF MU) a o administrativu pak Ivona Vrzalová a Matouš Vencálek (kteří jsou zároveň organizačními referenty Ústavu religionistiky FF MU). Důležitou roli hrají také studenti, kteří se podílí na činnosti laboratoře v roli výzkumných asistentů, ale i juniorních odborných konzultantů v metodologických oblastech, kterým se sami věnují.

O fungování infrastruktury je možné se více dozvědět na webových stránkách: www.humelab.cz

Aktuality z výzkumu realizovaného s podporou a vybavením HUME Labu, či pozvánky na nejrůznější akce je možné najít na facebookové stránce www.facebook.com/experimentalhumanitieslab.

Kontakt: hume.lab@phil.muni.cz

Kundtová Klocová, E. (2021). HUME Lab: výzkumná infrastruktura pro podporu experimentálního výzkumu v sociálních a humanitních vědách. *E-psychologie*, 15(4), 98-100.
<https://doi.org/10.29364/epsy.428>